

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI RAHBARLARINING
SHAXSLILIK XUSUSIYATLARI****Kurbanova Zuxra Yashinovna***Puchon universiteti magistratura**1-kurs talabasi 14-DMTT direktori*

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlari faoliyati bugungi kunda nafaqat menejment, boshqaruv yoki ish tashkil etish borasida, balki shaxs sifatida zamonaviy ijtimoiy talab va ehtiyojga moslashish, innovatsion fikrlash, axloqiy pozitsiya va shaxsiy namuna ko'rsatish darajasida ham o'z ahamiyatini oshirmoqda. Shuning uchun ham maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining shaxslilik xususiyatlarini o'rganish va chuqur tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi. Shaxs — bu jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadigan, o'zining individual jihatlari, qadriyatlari, dunyoqarashi, taraqqiyotga yangicha yondashuvi bilan ajralib turadigan insondir. Rahbar shaxsiga xos bo'lgan sifatlar, yangi metodologik yondashuvlar zahirida rahbarlik faoliyatini takomillashtirish, zamonaviy o'zgarish va yangilanishlarga tezkor moslashish g'oyasi yotadi.

Kalit so'zlar: liderlik, boshqaruv kompetensiyalari, kommunikativ salohiyat, ijtimoiy moslashuvchanlik, emotsional barqarorlik, mas'uliyatlilik, tashkilotchilik qobiliyati, tashabbuskorlik, kasbiy mahorat.

Аннотация: Деятельность руководителей дошкольных образовательных организаций сегодня приобретает всё большую значимость не только с точки зрения управления, администрирования или организации труда, но и с точки зрения адаптации к современным социальным запросам и потребностям, инновационного мышления, нравственной позиции и личного примера. Поэтому изучение и углубленный анализ личностных особенностей руководителей дошкольных образовательных организаций является актуальной проблемой. Личность – это человек, имеющий большое значение для развития общества, отличающийся своими индивидуальными чертами, ценностями, мировоззрением и новым подходом к развитию. Качества, присущие личности руководителя, новые методические подходы базируются на идее совершенствования лидерской деятельности, быстрой адаптации к современным изменениям и инновациям.

Ключевые слова: лидерство, управленческие компетенции, коммуникативный потенциал, социальная гибкость, эмоциональная устойчивость, ответственность, организаторские способности, инициативность, профессиональные навыки.

Abstract: The activities of leaders of preschool educational organizations today are increasing in importance not only in terms of management, administration or organization of work, but also in terms of adapting to modern social demands and needs, innovative thinking, moral position and personal example. Therefore, the study and in-depth analysis of the personality characteristics of leaders of preschool educational organizations is an urgent issue. A person is a person who is of great importance for the development of society, distinguished by his individual aspects, values, worldview, and new approach to development. The qualities inherent in the personality of a leader, new methodological approaches, are based on the idea of improving leadership activities, rapid adaptation to modern changes and innovations.

Keywords: leadership, management competencies, communicative potential, social flexibility, emotional stability, responsibility, organizational skills, initiative, professional skills.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining shaxslilik xususiyatlari boshqaruv jarayonining har bir bosqichida namoyon bo'ladi. Xususan, rahbarning tafakkur mustaqilligi, o'z fikrini ochiq va asosli bayon qilishi, jamoada sog'lom muhitni yaratishga intilishi, ichki va tashqi kommunikatsiyani samarali yo'lga qo'yishi asosiy ahamiyatga ega. Bugungi globallashuv davrida mavjud bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy o'zgarishlar maktabgacha ta'lim muassasalari boshqaruv tizimiga ham o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Shu jihatdan, rahbar shaxsining liderlik, kreativ fikrlash, o'zgarishlarga moslashuvchanlik va yuqori darajadagi mas'uliyat kabi sifatleri ajralib turadi. Ta'lim tashkiloti rahbari faoliyati jarayonida liderlik fazilatleri boshi birlamchi o'rinda turadi. Liderlik — bu boshqalarni ilhomlantirish, birlashtirish, maqsad sari yetaklash, o'z harakatlari orqali jamoada ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltirishdir. Yangi metodologik yondashuvlarda rahbarning lider sifatidagi roli beqiyos ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimi doirasida rahbarning harakatlari, ijtimoiy va psixologik muhitga ta'siri, pedagogik jarayonlarda yuzaga keladigan masalalarga tizimli yondashuvi va strategik qarorlarni ishlab chiqishdagi faol ishtiroki shaxslilik xususiyatlarining o'ziga xos tarzda namoyon bo'lishidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Insonparvarlik, halollik, ochiqlik va samimiylilik kabi sifatlar har qanday rahbar uchun eng muhim mezonlardan hisoblanadi. Yangi zamonaviy yondashuvlarda rahbarning axloqiy qadriyatlarni e'zoz qilishi, qaror qabul qilishda jamoaning fikrini inobatga olishga intilishi, ochiq muloqot va ishonchga asoslangan boshqaruv uslublarini ishlab chiqishi shaxslilik xususiyatlarining tarkibiy qismlaridir. Shuningdek, ijtimoiy-emotsional intellekt, muammolarni hal qilishdagi mantiqiy yondashuv, tashabbuskorlik ham zamonaviy rahbar shaxsi uchun muhim xususiyatlar

sanaladi. Boshqaruv tizimida innovatsion yondashuvlarning tatbiq etilishi bugungi kunda muhim o'rinni egallamoqda. Innovatsion lider sifatida rahbar zamonaviy ta'lim texnologiyalarini amaliyotga tatbiq etishda o'zining tashabbuskorligi, kreativligi va natijaga yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining zamonaviy shaxslilik xususiyatlari asosan quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi: o'zgarishlarga moslasha olish, yangi g'oyalarni ilgari sura olish, professional hamkorklik va motivatsiyani oshirish, jamoada hamfikirlik muhitini shakllantirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish qobiliyatlari [1].

Ta'lim tizimining boshlang'ich pog'onasi hisoblangan maktabgacha ta'lim tashkilotida rahbar faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan aynan uning shaxslilik xususiyatlariga bog'liqdir. Rahbar nafaqat tashkiliy boshqaruv ko'nikmalariga, balki pedagogik va psixologik bilimlarga, ijtimoiy munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yish ko'nikmasiga, insonparvarlik qadriyatlarini namoyon etish malakasiga ega bo'lishi lozim. Zamonaviy pedagogik jarayon doimiy yangilanish va takomillashuv yo'lida bo'lgani sababli, rahbarning o'z ustida ishlashi, yangi innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirishi, kasbiy rivojlanish motivatsiyasini yuqori darajada saqlashi lozim. Rahbarning shaxslilik xususiyatlarini chuqur tahlil qilganda, eng avvalo, tafakkur erkinligi, tashabbuskorlik va o'zini o'zi rivojlantirishga intilish kabi ko'rsatkichlarni ajratib ko'rsatish mumkin. Doimiy o'qib-o'rganish, o'z sohasida yangiliklarni izlash, o'zini va jamoani rivojlantirishga intilish, o'zgaruvchan sharoitga moslashuvchanlik shaxslilik sifatlarining eng muhim ko'rinishlaridir. Bunday yondashuv rahbarga raqobatbardosh va zamonaviy fikrlovchi muassasa jamoasini shakllantirish imkoniyatini beradi [2].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Shaxsiy sifatlar orasida analitik fikrlash, muammolarni aniqlash va hal qilishda ijodiy yondashuv, qaror qabul qilishda mas'uliyatlilik, vaziyatga qarab strategiya va taktika tanlash ko'nikmasi, stressga bardoshlilik, vaqtni to'g'ri taqsimlay olish, o'zaro muloqotda ochiqlik juda muhim ahamiyatga ega. Bunday xususiyatlar rahbar faoliyatining samaradorligi, jamoa a'zolari bilan to'g'ri va mazmunli munosabat o'rnatishda asosiy omillar bo'lib xizmat qiladi. Yangi metodologik yondashuvlarning amaliyotga joriy etilishi zamirida rahbar shaxsining ehtiyoj va talablarini aniq aniqlash, o'z ish faoliyatini professional standartlarga moslash, zamon talabi va xalqaro tendensiyalarni doimiy o'rganish, ilg'or tajriba va texnologiyalarni amaliyotga joriy etish zarurati yotadi. Zamonaviy boshqaruv va psixologiya metodikalarida kasbiy burnout, stress, konfliktologiya, komandani boshqarish kabi dolzarb masalalarda rahbarning ichki resurslari va shaxslilik xususiyatlari ko'proq ahamiyat kasb etadi [3].

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining shaxslilik xususiyatlarini shakllantirish va rivojlantirishda quyidagi yangi metodlarga e'tibor qaratish muhimdir:

1. Individual yondashuv va refleksiya – rahbar muntazam ravishda o‘z faoliyatini tahlil qilishi, muvaffaqiyat va xatolarini baholashi, o‘z pozitsiyasini mustahkamlash uchun o‘ziga savollar beradi, kasbiy va shaxsiy o‘sish uchun individual dasturni ishlab chiqadi.

2. Mentorlik va professional hamkorlik – tajribali mutaxassislar bilan doimiy hamkorlik qilish, mentorlik orqali yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘rganish, zamonaviy boshqaruv san’ati va psixologiyasi asoslarini chuqur o‘zlashtirish.

3. Jamoa bilan ochiq muloqot va ishonchli muhit yaratish – tashkilot ichida ochiqlik, ishonch, tashabbus va raqobatbardoshlik muhitini yarata olish, har bir jamoa a’zosi o‘z salohiyatini to‘liq namoyon etadigan shart-sharoitlarni yaratish.

4. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish – zamonaviy ta’lim jarayoniga informatsiya-kommunikatsiya texnologiyalarini, onlayn- boshqaruv va monitoring tizimlarini tatbiq etish orqali rahbarlik faoliyati samaradorligini oshirish.

5. Emotsional intellektni rivojlantirish – o‘z tuyg‘ularini boshqara olish, boshqalarni tushuna olish va samarali hamkorlikka erisha olish uchun emotsional intellekt ko‘nikmalarini chuqur rivojlantirishga ahamiyat berish.

6. Stressga bardoshlilik va konfliktlarni boshqarish – konfliktlarni tinch, konstruktiv va samarali hal qilish, stress-yuklamalarni tushira olish ko‘nikmalarini shakllantirish.

7. Kasbiy va shaxsiy brend yaratish – o‘z kasbiy faoliyatini ijtimoiy tarmoqlarda va ommaviy axborot vositalarida targ‘ib qilish, ochiqlik va shaffoflik tamoyillarini amalda namoyish etish.

Rahbar shaxsi va uning xususiyatlari, zamonaviy pedagogik tashkilotlarda faoliyat samaradorligini bevosita belgilab beradi. Shaxsiy fazilatlarni rivojlantirish orqali rahbar pedagoglar va yordamchi xodimlarning motivatsiyasi, ularning kasbiy o‘sishi va ta’lim sifatiga bevosita ijobiy ta’sir o‘tkazadi. Jamoani ilhomlantirish, muammolarni tizimli hal qilish, professional kompetensiyalarni oshirish, zamonaviy boshqaruv metodlarini joriy etish maktabgacha ta’lim tashkilotining raqobatbardosh va innovatsion subyekt sifatida ko‘zga tashlanishiga xizmat qiladi [4].

Natijada, maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbarlarining shaxslilik xususiyatlari faqat an’anaviy boshqaruv ko‘nikmalaridan iborat emas, balki, yuqori darajadagi liderlik, kreativlik, emotsional va ijtimoiy intellekt, ochiqlik, samarali kommunikatsiya, kasbiy mas’uliyat, yangilikka intilish, tashabbuskorlik kabi zamonaviy talab va ehtiyojlarni qamrab olishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy dunyoda pedagogik jarayon samaradorligi ushbu xususiyatlarni shakllantirish va rivojlantirish darajasiga bog‘liqdir. Tizimdagi har bir o‘zgarishni zamon talabi va taraqqiyot tendensiyalari asosida baholash va shu yo‘lda shaxsiy yondashuv hamda mas’uliyatini oshirish rahbar oldidagi eng muhim vazifalardan sanaladi [5].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining shaxslilik xususiyatlari institutsional boshqaruvning asosiy poydevori, tashkilot ichida sog'lom iqlim va innovatsion muhit yaratish garovidir. Yangi metodlar va zamonaviy yondashuvlar orqali rahbar shaxsi doimiy rivojlanish, professional o'sish va boshqaruv tizimining takomillashtirilishiga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining oshishi, samarali jamoaviy muhit yaratilishi va jamiyat talablariga mos maktabgacha ta'lim tizimini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy boshqaruv, pedagogik va psixologik bilimlarni chuqur egallagan, yangilikka ochiq va liderlik fazilatlariga ega bo'lgan rahbarlar maktabgacha ta'lim sohasini yangi bosqichga olib chiqadi va ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonova, G.X. (2018). Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining boshqaruv kompetensiyalari. Toshkent: "Fan va texnologiya".
2. Axmedova, R.I. (2019). Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlarining psixologik portreti. "Pedagogik ta'lim", 3(45), 112-119.
3. Bozorova, S.M. (2020). Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlari kasbiy kompetensiyalari. "Yosh olim", 5(56), 61-68.
4. Ergashova, U.T. (2022). Maktabgacha ta'limda boshqaruvchining shaxsi va liderlik salohiyatini rivojlantirish. "Maktabgacha ta'lim", 1(12), 44-52.
5. Hasanov, I.Sh. (2021). Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlarining professional fazilatlarini. "Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari", 2(9), 184-190.
6. Karimova, F.N. (2021). Zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlarining kasbiy-axloqiy xususiyatlari. "Pedagogika va psixologiya", 4(70), 90-97.
7. Mamatqulova, D.K. (2020). Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining shaxsiy salohiyati. "Ilm sarchashmalari", 1(34), 124-130.
8. Rustamova, D.S. (2017). Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda innovatsion metodlar va rahbar shaxsi. "Maktabgacha ta'lim", 2(7), 13-19.